

Міністерство культури та інформаційної політики України
*Державний науково-методичний центр
змісту культурно-мистецької освіти*

«СХВАЛЕНО»

Науково-методичною радою
Державного науково-методичного центру
змісту культурно-мистецької освіти
Протокол № 8
від «29» грудня 2021 р.

**Типова навчальна програма з навчальної дисципліни
«МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ САКСОФОН»
середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти
з музичного мистецтва початкового професійного спрямування,
інструментальні класи**

**Київ
2021**

Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ САКСОФОН» середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти з музичного мистецтва початкового професійного спрямування, інструментальні класи. Київ, 2021. 19 с.

Укладачі: **Шевлякова К. Р.**, викладач, заступник директора з навчальної роботи Школи мистецтв № 2 (м. Кривий Ріг), спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, *координатор групи*;

Шелюк І. М., викладач, завідувач відділом оркестрових інструментів Дитячої музичної школа № 14 (м. Харків), спеціаліст вищої категорії.

Рецензенти: **Гайда Є. Й.**, викладач циклової комісії оркестрових духових та ударних інструментів Тернопільського мистецького фахового коледжу ім. Соломії Крушельницької, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, соліст Академічного симфонічного оркестру Тернопільської обласної філармонії;

Громченко В. В., професор кафедри «Оркестрові інструменти», проректор з наукової роботи Дніпропетровської академії музики ім. М. Глінки, доктор мистецтвознавства;

Максименко Л. В., викладач відділу духових та ударних інструментів Львівського музичного фахового коледжу ім. С. Людкевича, спеціаліст вищої категорії, кандидат мистецтвознавства;

Путря В. А., викладач циклової комісії «Оркестрові духові та ударні інструменти» Бахмутського фахового коледжу культури і мистецтв імені Івана Карабиця, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «**Музичний інструмент саксофон**» (далі – типова навчальна програма) розроблена з урахуванням вимог до обсягу та результатів навчання, передбачених Типовою освітньою програмою середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти з музичного мистецтва початкового професійного спрямування, інструментальні класи (наказ Міністерства культури України від 23.07.2019 р. № 562), містить загальний нормативний зміст, обсяг та нормативні результати навчання учнів гри на саксофоні, а також окреслює рекомендовані підходи до планування й організації освітнього процесу в класі саксофону. Нормативний зміст навчання за типовою навчальною програмою базується на методиках вітчизняної та сучасної світової школи саксофонного мистецтва, репертуарній спадщині різних епох, музично-виконавських традиціях.

Завдання типової навчальної програми – надати викладачу інструментарій для розроблення робочої навчальної програми та організації і проведення занять з навчання гри на музичному інструменті саксофон. Типова навчальна програма може бути основою для розроблення викладачем робочої навчальної програми з навчальної дисципліни «**Музичний інструмент саксофон**». У робочій навчальній програмі, розробленій на основі цієї типової навчальної програми, викладач деталізує, конкретизує та адаптує нормативний зміст дисципліни, передбачений типовою навчальною програмою, відповідно до місцевих умов і потреб учня/учениці, визначає організаційні форми проведення та види навчальних занять, комплекс художньо-педагогічних технологій та методів викладання, необхідне методичне забезпечення, форми та засоби контролю якості знань учнів з урахуванням індивідуального підходу. А також викладач може реалізувати власний алгоритм викладання шляхом перерозподілу нормативного змісту навчання за модулями, уточнення додаткових обсягів навчального матеріалу та результатів навчання понад визначених типовою навчальною програмою.

Мета вивчення дисципліни орієнтована на формування в учнів базових навичок гри на саксофоні, розвиток виконавської майстерності, мотивації подальшого навчання гри на саксофоні, інтересу до музичних явищ сучасного життя, пізнання духової музики. Опанування нормативного змісту типової навчальної програми забезпечить учням можливість застосовувати набуті в процесі навчання компетентності для творчої самореалізації в повсякденному житті, а також подальше здобуття мистецької освіти професійного спрямування в системі фахової передвищої освіти або на поглибленому підрівні початкової мистецької освіти.

Освітній процес з навчальної дисципліни «**Музичний інструмент саксофон**» здійснюється у формі навчальних занять, заходів поточного та підсумкового контролю. Основною формою занять є *індивідуальний урок*.

Навчання проводиться за модулями. Кожен модуль передбачає формування певної частини компетентностей, що стають основою для подальшого навчання

та досягнення нормативних навчальних результатів після завершення опанування типової навчальної програми.

Опанування нормативного змісту навчання за типовою навчальною програмою розраховано на мінімальну нормативну кількість навчальних тижнів – 35 тижнів на рік (без урахування канікулярних періодів) та на мінімальний нормативний обсяг часу на опанування програми, що становить:

для 1 та 2 років навчання – 70 год. на рік (2 год. на тиждень);

для 3 – 5 років навчання – 105 год. на рік (3 год. на тиждень).

З метою реалізації індивідуального підходу до кожного/кожної учня/учениці та відповідно до принципів модульної системи навчання в робочій навчальній програмі рекомендовано на розсуд викладача *загальну кількість навчальних годин* розподіляти на: поглиблення та вдосконалення набутих навичок та вмій учнів або збільшення часу на вивчення окремих модулів у зв'язку з індивідуальною потребою учня/учениці; повторення/закріплення пройденого матеріалу; репетиції та підготовку до контрольних заходів та/або публічних виступів; планування та проведення інших форм роботи (відвідування культурно-мистецьких заходів, пов'язаних зі змістом мистецької освіти тощо); відпрацювання нормативного змісту навчання через непередбачувані обставини (карантин, хвороба учня/учениці тощо).

Навчальний репертуар з дисципліни формується викладачем самостійно з урахуванням індивідуальних здібностей учнів та рівня володіння інструментом.

Для моніторингу рівня навчальних досягнень учнів застосовуються форми **поточного та підсумкового контролю**.

Поточний контроль здійснюється викладачем упродовж навчального року: під час навчальних занять (поурочний контроль); за підсумками кожного модуля (модульний контроль). Поточний контроль може здійснюватися у формі контрольних уроків, прослуховувань, заліків, у тому числі технічних. Конкретні форми поточного (поурочного, модульного) контролю визначаються викладачем відповідно до робочої навчальної програми.

Підсумковий річний контроль здійснюється після завершення кожного року навчання у формі річного *контрольного заходу*, що включає перевірку результатів навчання за типовою навчальною програмою.

Наприкінці п'ятого (фінального) року навчання проводиться **підсумковий контроль за результатами опанування типової навчальної програми** у формі *іспиту*.

Визначення рівня досягнення учнями результатів навчання середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти передбачає оцінювання через виставлення балів (оцінок) у цифровому (числовому) вираженні за поділом на 4 рівні: початковий (1 – 3 бали), середній (4 – 6 балів), достатній (7 – 9 балів), високий (10 – 12 балів). Метою оцінювання є визначення рівня навчальних досягнень учня/учениці в оволодінні змістом, визначеним цією типовою навчальною програмою на кожному з етапів навчання.

Оцінювання має бути систематичним і послідовним, засновуватися на індивідуальному підході, спрямованому на підтримку учнів в їхніх навчальних успіхах, розумінні ними власного прогресу навчання й формуванні бажання досягати навчальних результатів за типовою навчальною програмою; воно не передбачає порівняння з навчальними досягненнями інших учнів.

НОРМАТИВНИЙ ЗМІСТ, ОБСЯГ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Перший рік навчання. Завдання: розширення виконавського діапазону: верхній та нижній регістри; оволодіння технікою виконання мелізму *форшлаг*; вдосконалення виконання основних штрихів та їх комбінації (*detache, legato, staccato, non legato*); оволодіння складними динамічними відтінками; розвиток навичок самоконтролю, методи самоконтролю; робота над художнім образом музичного твору.

Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Модуль 1. <i>Ритмічні групи.</i> <i>Штрихи.</i> <i>Верхній регістр.</i> <i>Твір складної форми.</i> <i>Звуки нижнього регістру.</i> <i>Мелізми в музиці</i>	<p>Опрацювання ритмічних груп: тріолі, квартолі різними комбінаціями штрихів у мажорних та мінорних гамах до 2-х знаків арпеджіо (довгі, короткі).</p> <p>Вдосконалення техніки виконання штрихів: <i>detache, legato, staccato, non legato.</i></p> <p>Верхній регістр: положення амбушюру, дихання, динамічні відтінки, <i>piano</i> у верхньому регістрі. Технічні труднощі виконання.</p> <p>Особливості будови та зміст сонатини.</p>	32	<p>Відтворює ритмічні групи: тріолі, квартолі в різних комбінаціях штрихів в гамах до 2-х знаків. Виконує зв'язно та точно арпеджіо та обернення тонічних тризвуків у ладах. Демонструє рівність звучання між регістрами.</p> <p>Володіє технікою виконання основних штрихів: <i>detache, legato, staccato, non legato.</i> Демонструє виконання штрихів в різних комбінаціях.</p> <p>Володіє технікою виконання динамічних відтінків у верхньому регістрі, демонструє правильну постановку амбушюру та вміє формувати струмінь повітря та його швидкість під час виконання звуків верхнього регістру. Знає та орієнтується</p>

	<p>Нижній регістр. Розширення виконавського діапазону. Техніка виконання звуків нижнього регістру. Вдосконалення якості та виразності звуку через слуховий контроль.</p> <p>Мелізми в музиці. Правила виконання короткого та довгого форшлагів.</p>		<p>в музичній формі, тональному плані. Демонструє емоційне та темброве забарвлення в структурних розділах форми. Володіє технікою дихання, грамотно розподіляє повітря відповідно до будови музичної фрази.</p> <p>Грає звуки нижнього регістру, демонструючи яскравий, щільний, стабільний звук, а також гнучкість амбушюру та видиху під час виконання технічного матеріалу та п'єс із застосуванням звуків першої та малої октав. Чисто інтонує, демонструє різноманіття тембрового забарвлення звуку.</p> <p>Знає графічне зображення короткого та довгого форшлагів, трелей. Володіє технікою виконання короткого та довгого форшлагів.</p>
<p>Модуль 2. Техніка виконання динамічних відтінків та штрихів. Методи самоконтролю. Робота над художнім образом музичного твору</p>	<p>Техніка виконання складних динамічних відтінків: <i>pp</i>, <i>ff</i>, <i>sforzando</i>.</p> <p>Методи самоконтролю під час виконання домашнього завдання. Розвиток слухового, візуального, внутрішнього контролю.</p>	38	<p>Володіє технікою виконання складних динамічних відтінків: <i>pp</i>, <i>ff</i>, <i>sforzando</i>. Демонструє темброво-забарвлений звук у всіх динамічних нюансах.</p> <p>Працюючи самостійно, використовує методи самоконтролю, такі як: слуховий, візуальний, внутрішній. Вміє працювати з тьюнером та метрономом, грає перед дзеркалом для візуального контролю за постановкою виконавського апарату. Виявляє власні помилки під час гри, вміє самостійно</p>

	<p>Фразування та форма. Музичні засоби виразності. Опанування складних ритмічних малюнків.</p> <p>Передача художніх образів музичного твору за допомогою засобів музичної виразності гри на саксофоні.</p>	<p>корегувати недоліки виконання.</p> <p>Розуміє будову форми п'єс. Використовує музичні засоби виразності. Демонструє чітке виконання складних ритмічних малюнків. Вміло застосовує виконавські прийоми гри для відображення художнього задуму музичного твору.</p> <p>Застосовує опановані засоби музичної виразності для розкриття характеру та художнього образу музичних творів, які виконує. Застосовує методи слухового та внутрішнього контролю. Демонструє відповідний ступінь виразності під час виконання музичних творів: звуковедення, фразування, чітку артикуляцію та штрихи, динаміку, правильний розподіл виконавського дихання.</p>
Всього годин у навчальному році:	70	

Завдання підсумкового контролю: грає напам'ять етюд, твір складної форми і п'єсу.

Під час виконання програми **підсумкового контролю** учень/учениця:

- грає впевнено, демонструючи якісне звуковедення, фразування, чітке виконання штрихів та динамічних відтінків;
- виконує програму напам'ять з відповідним ступенем виразності та емоційності.

Другий рік навчання. Завдання: опанування основної та допоміжної аплікатури звуків третьої октави; опанування техніки виконання штрихів: *portato*, *marcato*, *martele*; ознайомлення з особливостями будови твору складної форми – сонатини; опанування навичок виконання творів кантиленного характеру; подальша робота над звуком та тембром інструмента.

Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
<p>Модуль 3. Моторика. Кантилена. Твір великої форми. Читання нот з листа</p>	<p>Гами до 3-х знаків арпеджіо (довгі, короткі), тонічний тризвук. Методи подолання технічних труднощів. Гра гам різними комбінаціями штрихів.</p> <p>Кантилена. Техніка виконання творів кантиленного характеру.</p> <p>Формування навичок читання з листа п'єс.</p> <p>Твір великої форми: соната. Особливості будови та зміст.</p> <p>Техніка виконання штрихів: <i>portato</i>, <i>marcato</i>, <i>martele</i>.</p>	<p>32</p>	<p>Виконує гами до 3-х знаків у дві октави, у гамах грає терції, тризвуки арпеджіо під метроном у помірному та швидкому темпах. Демонструє чіткість і рухливість пальців під час виконання гам.</p> <p>Виконує твори кантиленного характеру. Вміє грамотно застосовувати артикуляцію, штрихи, динамічні відтінки під час виконання кантилени для створення музичного образу. Володіє прийомом звуковедення, демонструє плавні переходи між звуками різних регістрів.</p> <p>Вміє швидко, орієнтуватися в тексті, грамотно проаналізувати, розібрати та виконати незнайомий твір.</p> <p>Виконує музичний твір сонатної форми, орієнтується в розділах музичної форми, передає контрастні співвідношення емоційного стану, демонструє цілісність форми. Знає за яким принципом розташовані частини сонати. Вміє передати художній образ твору, вірно поєднує частини сонати, зберігаючи цілісність її форми.</p> <p>Володіє технікою виконання штрихів: <i>portato</i>, <i>marcato</i>, <i>martele</i>. Знає, який початок звуку (атака), стаціонарна частина та закінчення звуку повинні</p>

	Самостійна робота з нотним текстом.		бути під час виконання цих штрихів. Відтворює якісно та практично застосовує штрихи <i>portato, marcato, martele</i> . Вміє самостійно працювати з нотним матеріалом. Аналізує музичний твір, розподіляє штрихи, динамічні відтінки і дихання залежно від характеру твору та фразування.
Модуль 4. Розвиток рухливості пальців. Вдосконалення навичок виконавського дихання. Організація самостійної роботи над музичним твором	Допоміжна аплікатура звуків <i>мі, фа, фа-дієз</i> третьої октави. Розкриття технічних можливостей інструмента. Техніка виконавського дихання. Тембр звуку. Самостійний розбір та вивчення нескладного музичного твору. Культура публічного виступу.	38	Знає допоміжну аплікатуру звуків <i>мі, фа, фа-дієз</i> . Застосовує аплікатуру під час виконання пасажів та складних технічних місць. Володіє достатньою швидкістю пальцевої техніки для виконання творів. Виконує вправи для розвитку пальцевої техніки, демонструє чіткість виконання та точність роботи пальців. Володіє технікою виконавського дихання у повному обсязі (тривалість видиху не менш 15-20 секунд звучання інструмента у всіх регістрах). Вміло використовує різні звукові тембри залежно від виконуваного музичного твору. Розбирає та вивчає самостійно нескладний музичний твір напам'ять. Демонструє точне виконання штрихів та динамічних відтінків. Під час виконання втілює художній образ твору. Знає основні правила підготовки до публічного виступу. Відчуває себе впевнено на сцені. Демонструє культуру поведінки на сцені.
Всього годин у навчальному році			70

Завдання підсумкового контролю: грає напам'ять етюд, твір великої форми і п'єсу.

Під час виконання програми **підсумкового контролю** учень/учениця:

– використовує опановані штрихи, виконавські прийоми для передачі художнього образу музичних творів;

– демонструє темброве забарвлення звуку, користується слуховим контролем якості звуку;

– демонструє артистичність та осмисленість під час виконання.

Третій рік навчання. Завдання: вдосконалення артикуляції, розвиток техніки пальців, амбушюру, виконавського дихання; ознайомлення з творами великої форми (варіації та сюїта); практичне застосування прийому *vibrato*; робота над художнім образом із засвоєнням агогіки.

Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
<p>Модуль 5. Вдосконалення виконавських навичок. Прийом <i>vibrato</i>. Робота з твором великої форми</p>	<p>Розвиток дрібної техніки в гамах до 4-х знаків, гра гам тріолями, квартолями, різними комбінаціями штрихів та в різних темпах. Хроматична гама.</p> <p>Вдосконалення техніки роботи язика.</p> <p>Робота з твором великої форми (варіації). Будова форми. Тональний план.</p>	<p>48</p>	<p>Визначає та розподіляє необхідний об'єм повітря під час гри гам. Відтворює різні ритмічні малюнки в одному метрі. Виконує технічно та зв'язано арпеджіо акорди та їх обернення. Володіє базовими штрихами, динамічними відтінками, орієнтується в ритмічних малюнках під час гри вправ та етюдів.</p> <p>Демонструє точність, рухливість техніки роботи язика. Виконує просту, тверду та м'яку атаку.</p> <p>Виконує цілісно твір варіаційної форми. Знає та розуміє будову твору. Об'єднує всі частини варіацій за змістом та характером. Розуміє та передає емоційне та темброве забарвлення в частинах твору. Володіє технікою дихання, грамотно розподіляє повітря</p>

	Техніка виконання прийому <i>vibrato</i> .		<p>відповідно до будови музичної фрази. Розуміє та орієнтується в тональних планах. Використовує у творі опановані технічні прийоми.</p> <p>Володіє технікою виконання <i>vibrato</i>. Виконує вправи для розвитку гнучкості звуку та амбушюру, контролює інтонацію та тембр звуку, демонструє плавне коливання звуку, виконує <i>vibrato</i> з різною швидкістю, а також з прискоренням та уповільненням коливань. Застосовує <i>vibrato</i> у творах кантиленного характеру.</p>
<p>Модуль 6. Читання нот з листа. Мелізми. Робота з твором великої форми. Агогіка</p>	<p>Читання з листа нескладних вправ, етюдів, музичних творів.</p> <p>Робота з твором великої форми (сюїта).</p> <p>Гнучкість губного апарату та виконавського дихання під час виконання широких інтервалів та пасажів.</p> <p>Освоєння виконання мелізму: <i>трелі</i>.</p>	57	<p>Читає з листа текст у повільному темпі: орієнтується в метроритмі, відтворює динамічні та штрихові малюнки, розуміє будову музичної фрази та відтворює її під час виконання твору.</p> <p>Виконує контрастні частини сюїти. Усвідомлює та передає характер як кожної частини окремо, так і логічно об'єднує всі частини за будовою та художнім змістом.</p> <p>Демонструє гнучкість виконавського видиху та роботи амбушюру під час виконання широких інтервалів та довгих пасажів у різних регістрах.</p> <p>Розпізнає графічне зображення мелізму в нотному тексті. Виконує комплекс вправ для вдосконалення роботи пальців під час гри трелей.</p>

	Агогіка в контексті фразування та стилістичних особливостей твору.		Демонструє відповідність штрихової палітри характеру музики. Розуміє термін <i>агогіка</i> , демонструє агогіку в п'єсах як прийом художньої виразності.
Всього годин у навчальному році:		105	

Завдання підсумкового контролю: грає напам'ять етюд, твір великої форми і п'єсу.

Під час виконання програми **підсумкового річного контролю** учень/учениця:

- демонструє впевненість під час гри, гнучкість і технічність у виконанні;
- точно відтворює стилістику творів з урахуванням динамічних, тембрових, темпових та характерних особливостей;
- виконує музичні твори, застосовуючи слуховий контроль, прагне до виразності;
- демонструє впевненість та сконцентрованість на сцені, розкриває емоційно-образний зміст музичного твору.

Четвертий рік навчання. Завдання: подальша робота над вдосконаленням якості звуку; робота з резонаторами; ознайомлення з твором у формі рондо; вдосконалення виконавської техніки.

Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати Навчання
Модуль 7. <i>Подальше вдосконалення техніки гри на інструменті.</i> <i>Темпові відхилення в музичних творах.</i> <i>Розвиток музичної пам'яті</i>	Ускладнення вивчених технічних та штрихових прийомів на прикладі виконання гам до 4-х знаків. Гра в помірному та швидкому темпах з метрономом. Методи роботи над подоланням технічних труднощів. Робота над звуком та тембром на основі творів кантиленного характеру. Темпові відхилення <i>rubato, rallentando, ritardando, accelerando, ad libitum, ritenuto.</i>	48	Виконує мажорні та мінорні гами до 4-х знаків у помірному та швидкому темпах з метрономом різними ритмічними групуваннями та тривалостями. Демонструє навички звуковедення під час виконання тризвуків, Д7, зм. VII7 з оберненнями. Демонструє культуру звуку. Володіє гнучким, еластичним та багатограним у динамічному співвідношенні звуком. Розуміє значення термінів <i>rubato, rallentando, ritardando, accelerando, ad libitum, ritenuto</i> та

	<p>Особливості застосування в музичному творі.</p> <p>Розвиток музичної пам'яті.</p>		<p>застосовує їх під час виконання творів.</p> <p>Постійно виробляє навички вивчення тексту напам'ять через структурування та деталізації музичного твору.</p>
<p>Модуль 8. Фізіологічні резонатори. Подальша робота над виконавською віртуозністю. Твір у формі рондо. Напрями і стилі сучасної музики</p>	<p>Особливості роботи фізіологічних резонаторів (горло, гортань, ротова порожнина, трахея) та їх положення в процесі звукоутворення.</p> <p>Формування навичок технічного виконання віртуозних творів.</p> <p>Твір у формі рондо. Особливості будови.</p> <p>Твори сучасної музики. Особливості стилів.</p>	57	<p>Користуючись слуховим контролем вмiє правильно формувати положення фізіологічних резонаторів для досягнення якісного звучання та тембру інструмента.</p> <p>Під час виконання творів рухливого характеру, демонструє якісне звукоутворення та звуковедення, чітку роботу пальців, гнучкість струменю повітря. Користується слуховим контролем.</p> <p>Виконує твір у формі рондо. Знає будову твору, визначає теми рефрену та епізодів. Передає характер тем з використанням темброво-динамічних співвідношень, демонструє цілісність виконання твору.</p> <p>Відтворює відповідні до стилю штрихові, динамічні та артикуляційні особливості стилів. Визначає тональність, розмір, стиль, музичну форму; визначає та будує музичні фрази; відтворює штрихи; вміло</p>

		використовує допоміжні аплікатури.
Всього годин у навчальному році:		105

Завдання підсумкового контролю: грає напам'ять етюд, твір великої форми і п'єсу.

Під час виконання програми **підсумкового річного контролю** учень/учениця:

- демонструє якісний, гнучкий, виразний звук, чисто інтонує;
- демонструє гнучкість і технічність у виконанні;
- відтворює стилістику творів, застосовуючи певні штрихові, динамічні, артикуляційні та характерні особливості;
- точно передає характер та образ музичного твору опанованими засобами музичної виразності;
- демонструє артистичну свободу, захоплення процесом виконання.

П'ятий рік навчання. Завдання: вдосконалення виконавських навичок; ознайомлення з стилістичними особливостями виконання музичних творів різних епох; розвиток образного та асоціативного мислення; вдосконалення навичок самоконтролю.

Цей рік є заключним етапом середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти, тому головна увага приділяється підготовці програми підсумкового іспиту, відтворенню та втіленню в музичних творах художніх образів, технічній досконалості.

Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Модуль 9. Вдосконалення виконавських навичок. Робота з твором великої форми	Вдосконалення прийому звуковедення та артикуляції в гамах до 5-ти знаків. Гра інтервалів, тризвуків, Д7, зм. VII7 з оберненнями. Твір великої форми – <i>концерт</i> . Будова та тональний план.	48	Виконує гами до 5-ти знаків, демонструє зв'язність та цілісність під час виконання штрихів, чітку артикуляцію. Виконує чітко та виразно різні ритмічні групи у швидкому темпі. Виконує частини концерту, розкриває їх образний зміст зі збереженням цілісності форми. Розуміє та орієнтується в тональних планах.

	<p>Вдосконалення навичок філірування звуку в процесі роботи над творами кантиленного характеру.</p> <p>Прийоми: <i>frullato, slap</i>, звуки фальшивої аплікатури.</p> <p>Створення художнього образу музичного твору та відображення його емоційного змісту.</p>		<p>У процесі гри демонструє поступове посилення та ослаблення звуку, плавну зміну динаміки. Відтворює еластичний, рухливий, динамічний, м'який звук.</p> <p>Знає умовне позначення <i>frullato, slap</i>, звуків фальшивої аплікатури в нотному тексті. Володіє технікою виконання зазначених прийомів та застосовує їх у музичних творах відповідно до їх стилістики.</p> <p>Розкриває художньо-образний зміст музичного твору та відображає його в процесі виконання за допомогою засобів музичної виразності. Створює емоційний настрій та демонструє заглиблення в процес виконання.</p>
<p>Модуль 10. Підготовка до випускного іспиту. Фразування. Особливості виконання творів різних епох</p>	<p>Вдосконалення набутих виконавських навичок на основі виконання гам до 5-ти знаків.</p> <p>Вдосконалення навичок інтонування та фразування, відчуття форми.</p>	<p>57</p>	<p>Виконує технічно та зв'язано арпеджіо акорди та їх обернення. Володіє базовими штрихами, динамічним відтінками, орієнтується в ритмічних малюнках під час гри вправ та етюдів. Розуміє та будує фрази в технічному матеріалі.</p> <p>Вміє будувати фрази, виявляє структуру, інтонаційну та динамічну вершину, розвиток мелодії. Застосовує агогічні, артикуляційні, динамічні засоби виразності.</p>

	<p>Навички сценічної витримки та формування артистизму.</p> <p>Стилістичні особливості виконання музичних творів різних епох: Бароко, Класицизму, Романтизму та сучасна музика. Характерні риси виконання.</p> <p>Інтерпретація художнього твору.</p>	<p>Проявляє єдність сформованих музично-інтелектуальних, виконавських і творчо-комунікативних властивостей, здатен до емоційно-вольової саморегуляції, що проявляється в донесенні художньо-образного змісту виконуваного твору.</p> <p>Орієнтується в особливостях виконання музики різних епох. Знає основні відмінні риси. Розуміє, яким повинен бути тембр звуку, динаміка та особливості виконання штрихів.</p> <p>Вміє під час виконання передати художній задум твору, інтонаційну атмосферу, застосовуючи набуті знання та навички виконавства.</p>
Всього годин у навчальному році:		105

Завдання підсумкового контролю: грає напам'ять етюд, 2 різнохарактерні твори та твір великої форми.

Під час виконання програми **підсумкового контролю** учень/учениця:

- демонструє опановані навички виконавської майстерності;
- застосовує сучасні виконавські прийоми та опановані засоби музичної виразності;
- передає образний зміст виконуваних творів, створює емоційний стан відповідно до змісту музичних творів;
- точно відтворює нотний текст творів та виконує поставленні технічні завдання.

СПИСОК ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ ТА РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Абаджян Г. А. Новая методика обучения игре на духовых инструментах. Харьков : Харьковский институт искусств, 1981. 24 с.
2. Авилов В. Н. Сольный концертный репертуар саксофониста : Исторический обзор. *Музичне мистецтво*. Донецьк, 2005. Вип. 5. С. 249–255.
3. Апатский В. Н. Актуальные проблемы духового музыкально-исполнительского искусства. Киев : ТОВ «Задруга», 2013. 588 с.
4. Апатский В. Н. Основы теории и методики духового музыкально-исполнительского искусства. Киев : НМАУ им. П. И. Чайковского, 2006. 432 с.
5. Богданов Л. Теоретические основы исполнительского анализа и интерпретации музыкального произведения : Лекции по теории исполнительства и методике обучения игре на духовых и ударных инструментах. Москва : ВДФ при МГК, 1991. С. 31–60.
6. Волков Н. В. Теория и практика искусства игры на духовых инструментах. Москва : Академический Проект; Альма Матер, 2008. 399 с.
7. Гладких А. В. Методика формування виконавської майстерності на духових інструментах. Вінниця : Нова Книга, 2014. 200 с. URL: <http://nk.in.ua/pdf/330r.pdf> (дата звернення: 15.12.2021).
8. Диков Б. А. О дыхании при игре на духовых инструментах. Москва : Музгиз, 1956. 101 с.
9. Жульєв А. П. Art-Jazz. Джазові п'єси для саксофона-альта та фортепіано. Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2014. 32 с.
10. Иванов В. Д. Саксофон. Москва : Музыка. 1990. 62 с.
11. Иванов В. Д. Основы индивидуальной техники саксофониста. Москва : Музыка. 1993. 25 с.
12. Куслін О. В., Пермяков І. І. Моторика – шляхи її вдосконалення. *Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя*: зб. наук. праць. Вип. 8 / упоряд. С. Д. Цюлюпа. Рівне : Волинські обереги, 2016. С. 111–115.
13. Максименко Л. Специфіка сучасних прийомів гри на саксофоні (на прикладі саксофонної творчості композитора В. Рунчака). *Київське музикознавство. Культурологія та мистецтвознавство*. Вип. 47. Київ : КІМ ім. Р. М. Глієра, 2013. С. 217–223.
14. Мельник О. Ю., Микитюк Ф. В. П'єси для саксофона. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2001. 77 с.
15. Мимрик М. Р. Контент музично-виражальних можливостей саксофона в сучасній українській камерно-інструментальній музиці. *Мистецтвознавство України*. Вип.17, 2017. С. 159–179.
16. Мимрик М. Р. Особливості формування темброво-виражальних можливостей саксофона (на прикладі камерно-інструментальної творчості

- Ю. Гомельської та В. Рунчака). *Мистецтвознавчі записки*. Вип. 25, 2014. С. 99–106. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mz_2014_25_15 (дата звернення: 10.12.2021).
17. Минакова А. С. Минаков С. А. История мировой музыки : Жанры. Стили. Направления. Москва : Эксмо, 2010. 544 с.
  18. Митропольский М. Краткая история джаза для начинающих. Москва : Джаз.Ру, 2004. 35 с.
  19. Нагай Б. Сутність художнього образу в музичному мистецтві. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 17. 2017. С. 93–100.
  20. Назнайкинский Е. Стил ь и жанр в музыке. Москва : Гуманитарный издательский центр «Владос», 2003. 248 с.
  21. Платонов Н. Вопросы методики обучения игре на духовых инструментах. Москва : Муз. гос. изд., 1958. 132 с.
  22. Понькина А. М. Новые средства выразительности в сонатном творчестве для саксофона композиторов второй половины XX столетия. *Символы науки*. 2016. № 2. С. 20–24.
  23. Порвенков В. Акустика і настройка музичних інструментів. Москва : Музыка, 1990. 192 с.
  24. Посвалюк В. Т. Методика овладения верхним регистром на трубе. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2013. 60 с.
  25. Потоцька О. В. Музичний твір як предмет виконавської інтерпретації. *Музикознавча думка Дніпропетровщини*. Вип. 9. 2014. С. 139–152.
  26. Протопопов В. Очерки из истории инструментальных форм XVI – начала XIX веков. Москва : Музыка, 1979. 327 с.
  27. Сіончук О. В. Музичне мислення як основа художньо-виконавської майстерності музиканта-духовика. *Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя*. Рівне : «Волинські обереги» Вип. 8. 2016. С. 126–129.
  28. Федотов А. А. Методика обучения игре на духовых инструментах. Москва : Музыка, 1975, 159 с.
  29. Цуккерман В. А. Музыкальные жанры и основы музыкальной формы. Москва : Музыка, 1964. 159 с.
  30. Ingham R. *The Cambridge Companion to the Saxophone*. Cambridge University Press, 1998. 226 p.
  31. Kochnitzky L. *Adolphe Sax and his Saxophone Hardcover*. January 1, 2013. 53 p.
  32. Liebman D. *Developing a personal saxophone sound*. Medfield : Dorn Publications, 1994. 47 p.
  33. Londeix J.-M. *Hello! Mr. SAX or parameters of the saxophone*. Paris : Alphonse Leduc. 2014. 120 p.
  34. Londeix J.-M. *Nouvelles etudes varies pour saxophone*. Paris : Alphonse Leduc. 1986. 28 p.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Рівні компетенції	Бали	Характеристика навчальних досягнень
Початковий	1 – 3	Рівень відтворення музичного тексту не відповідає програмним вимогам. Учень/учениця може виконувати окремі фрагменти музичних творів, але робить численні помилки, демонструє низький рівень володіння технічними навичками. Відсутня виразність виконання.
Середній	4 – 6	Виконання творів має значну кількість недоліків: зупинки, текстові помилки, невпевненість, слабка динамічна та емоційна виразність. Якість звуковидобування, володіння технічними навичками середня. Учню/учениці не вдається відтворити художній зміст музичного твору. Відсутня свобода ігрового апарату.
Достатній	7 – 9	Учень/учениця демонструє необхідні навички та вміння, елементи артистизму, але мають місце певні технічні, темпові недоліки, порушення метроритмічної пульсації, невпевненість у втіленні образно-емоційної складової музичних творів.
Високий	10 – 12	Впевнене та якісне виконання творів, які відповідають вимогам поточного етапу навчання, високий технічний рівень виконання, вільне володіння опанованими засобами звуковидобування та прийомами гри. Втілення художнього образу музичного твору з усвідомленим застосуванням визначених засобів музичної виразності. Впевненість, внутрішня і зовнішня свобода виконання, сценічна витримка та артистизм.